

ప్రశ్నోత్తరం.

శ్లో॥ శ్రీపుష్పగిరి పీఠస్థః శంకరాచార్య నేపథ్యత్.

శ్రీకలశ్చంద్రహాళీశో దీక్షాదా చంద్రతారకమ్॥

ను హ శ యు లా రా !

ఈ శతకమును రచించు నాహసించినది మొదలు పూర్తి చేయఁగల నా యను భీతిగల్గెనుకాని, శ్రీమజ్జగద్గురు పుష్పగిరి చంద్రహాళీశ్వర స్వామివారి యనుగ్రహ విశేషమున, 100 పద్యములను రచించి, బ్ర॥ జంధ్యాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారికి, నాపద్యములనుజూపింప, వారత్యాదరణతో, నాయందుఁ బుత్రప్రేమగల్గి పద్యముల యందలి గుణ దోషముల వివరించి, సవరించిరి. ఇద్దఱి నచ్చుగూర్చింపఁ గుఱువల మేర్పడెనుగాని, ధనములేమింజేసి. ఈ భారమును శ్రీ చంద్రహాళీశ్వరుని యందేయుంచి శ్రీ వారు రెంటిపాళ్ల లగ్రహములలో మకాంచేసి యుండగా ఒకనాఁడు శ్రీవారి సన్నిధికైగి, శతకము రచించితి, నచఁ కూర్చింప శ్రీ వారనుగ్రహింపవలె నని ప్రార్థింప మఱు ఊహమునఁ యచ్చొత్తించుటకగు మూల్యము నుసంగిరి. శ్రీ వారి యనుగ్రహ విశేషమున, నేను నేర్పినకవితను నేటికి సారకపఱచుకొంటిఁగదా? యమనంబున సంతసింపుచు. ఈ శతకమును శ్రీమత్పుష్పగిరి జగద్గురు శంకరాచార్య స్వామివారికిఁ గృతినొసంగి, ఈ పీఠములో స్వామివారి సన్నిధిని ఈ శతకము సర్పణచేయుచున్నాఁడ.

శ్రీగురుచరణారవిందాభ్యాం నమః. హరిః ఓం. ఓం.

ఇట్లు,

గ్రంథకర్త

“కావ్య విశారద”

శంకరమంచి రామకృష్ణ శర్మ.

శ్రీమత్పుష్పగి

చంద్రమౌళీశ్వర శతకము

కా! శ్రీ రాజల్ల సమస్త చేతనులకుఁ ♦ స్వీయ హాసనాననా
చారత్యంబెఁగొనుటే చిమలత ♦ త్వారంబు బోధించు నా
చారింబందుఁ దలంచి పుచ్చుకొని వా ♦ సంబుండి వెల్లొందు నోం
కారాకాది! నమస్కరించెద సుభాం ♦ గా! చంద్రమౌళీశ్వరా! 1

మ॥ సరిసామోద విచిత్రక్రిల్పనలతో ♦ సత్కావ్యరాజుగఁగి
శ్వేదు లందండు రచించియుండుటను సంత ♦ భావించి పల్కారు నే
న్వో పుణ్యంబిలవారిజే యనుచు స ♦ దృక్కి రచింతుఁ శ్రీతా
దా నీపై శతకంబు శక్తి మెరు చా ♦ తా! చంద్ర మహా! 2

మ॥ కన సాహిత్యమునున్న; వృద్ధజన నాం ♦ గత్యంబు పూజ్యంబు; నా
భవపంపతి హుళక్కి; తెల్వినహి; శ్రీ ♦ దాధక్తి శూన్యంబు; యు
క్తి నియుక్తాదులు బండిగల్లు; లయివన్ ♦ గీర్తించుచున్నాడఁ గా
దనఁగాఁ బోక యశంబుఁ గూర్చు మఁఘా ♦ త్మా! చంద్ర ॥ 3

మ॥ అరయన్ నా కఃతాకుమారి తగుమో ♦ హంబేర్వడక జేయు సుం
దరియాగదు. విచిత్రనూతన చమ ♦ త్కారంబులఁజూపు నే
ర్పరియాకా, దేటుబొద్దజేర్చ నని లో ♦ పంబెంచఁగాఁబోకు మం
దరునున్దాంతలు జాణతొదురె మహా ♦ త్మా! చంద్ర మహా!

మ॥ శిరమందెక్కి-ను నొక్కపద్మముఖ కా ♦ జేసెన్ శరీరంబు నం
దట భాగంబు నొక్కకాంత యిపుడీ ♦ యజ్ఞాక్షి కేమిత్తునో
చరయన్ బోసుము చెడ్డకోర్కుల వృథా ♦ యాచింపదీకన్య నీ
చరణాబ్జంబులగొప్పి తృప్తిగను నీ ♦ శా! చంద్ర మా॥ 5

శా॥ మీ కానుద్యమింపని కాలమున నన్వ ♦ మీ? మిత్రుడె శత్రుడో
మీ కానుద్యమింపని కాలమున వై ♦ స్థితి, మిత్రుడో, కేకయే
కాకండా, సువకంఠా నానామన, నా ♦ గంధేధమే దోమనానా,
శ్రీకానుద్య కటాక్ష దివ్యులగా నా ♦ శీ! చంద్ర॥ 6

మ॥ అనుగాన్వత్తు మదోహిత ముఖశ్రో ♦ భావేశ చిత్తుడవై
వసుధన్ దేరుగ, వాల్మీకిదేవాల ♦ శ్వశేషిణిగాఁ జేసి య
ల్ల సువనోద్భవధరంబు విల్లుదన నీ ♦ లందాల్పుగా నీవు! నా
కనదే నీవు ప్రశస్తింపబడుటకు భ ♦ గ్గా! చంద్ర॥ 7

మ॥ తొలిజన్మాంత పుణ్యరాపములఁ బ్రా ♦ మహాత్మనా నాపగల్
తొలగింపంగను శత్రుమే నగుచు కె ♦ మనోగాని దివాన్య హ
ధల నిక్కంబుఁ గావకీన శుభసత్ ♦ వదద్యమూచితవా
కలనన్ గాంచుచుతఁగాక కింతర ♦ తూ! చంద్ర॥ 8

మ॥ తనువుల్ నిశ్చలము నెంచుచు గతి ♦ శ్రుభాశృపుత్రాదిబా
ధనముల్ శత్రుత్వముఁ బ్రాంతిబడి ని ♦ త్యాబున్ కుణ జేసి నీ
భువనాదుల నానా సేయక వృథా ♦ కార్యంబులన్ జేయుదు
ర్జనులన్ బ్రావణ సునిభారమగు నీ ♦ శా! చంద్ర॥ 9

మ॥ నిరంతంబున్ సుఖముదఁ గోరెదరుగా ♦ నీ స్వప్నమందైన నె
వ్వగు నిష్టంబును గోరెఁబోవ రంబున్ ♦ బ్రార్థన కర్మాను జా
త సుజాతా, జేసి నాభిమతిచుటె ♦ మిన్ బూనియున్నట్టిచో
దరమా? మీశచిహ్నం నెన్నడుటివ్రాఁ ♦ తన్ చంద్ర॥ 10

శా॥ అంతన్ నింకి వెలుంగు మూర్తి వగు నీ ♦ వాచందముక్త మార్పుచున్
వింతైదోచెడు పెక్కు వేసముల నీ ♦ వే వేతు హాక్కొక్కచోఁ
జింతిపంగ మహాన్బులంబగును నీ ♦ సిద్ధాంత మిప్పున్ వి
భ్రాంతిన్ బొందఁగఁ జేయుచుండెగద, దే ♦ వా! చంద్ర॥ 11

మ॥ తునుజూపించెనుభంగి గన్పడుచు నా ♦ శావాశ సాక్షిర్ణ ఒం
ధముచేఁ గట్టెద, వంతమాత్రమునకె ♦ తన్నిబ్బలై మానవుల్
భవమల న్ జన్మచు వ్యధులయ్యెదరు దూ ♦ రంబెంచఁగాఁ బోకనీ
క్రమమేపాటిదొ దోచకుండెగద; ధీ ♦ రా! చంద్ర॥ 12

శా॥ బోధాశంకిరుడంచు భక్త తతి సం ♦ బోధించుటన్ జేసి నా
పేలీవెంచెదనంచు నమ్మితిని వ్వా ♦ మీ? నేటికిరీతిగా
వేళానోళియు నేయురీతెలుగె సీ ♦ వే క్రావ్యముంబూన నా
కేలాగ్గుచు? చిత్త శుద్ధి "హితమే ♦ ది" చంద్ర॥ 13

మ॥ విపరీతముగఁ గల్గఁజేసి తృటిలో ♦ వేవేలు దుర్వాంఘలన్
గృహంబున్ దొరకపంథ జూపవుగదా ♦ కేల్కోప్పిన్ దానికే
రుపమల్ దోచవునాకు ముందుగతి ఎ ♦ ట్లో చెప్పగాఁలేదు నా
చపలత్వంబెటుతగ్గునో దెలుపు మీ ♦ శా! చంద్ర॥ 14

మ॥ తలపైచుంచుచు మోయరానిదగు మి ♦ థ్యాసూప సంసారముం
దొంపున్ బూనవు దానిడించగల సం ♦ థానంబు రూపింప నీ
తలవేమో దెలియంగరాదు, వ్యతిరీ ♦ క్తంబైన స్నేహంబుతోఁ
గలతన్ బెట్టుట మేలె, భక్త జన రి ♦ త్నా! చంద్ర॥ 15

మ॥ సిరియెల్లో సమకూలుచుండిన నుదా ♦ సీసత్వముంజెందుచా
సిరి చేసాతెను దారిఁ బోమఱచి లో ♦ సిగ్గేమి లేకుండ దు
ర్భర గర్వంబున మిన్నజూచెదరు నా ♦ త్రాపాత్రితం వీడి లో
భరతిన్ జిక్కి సిరుల్ తిరంబుచు దే ♦ వా! చంద్ర॥ 16

మ॥ ఘన కాశ్యాచరణాభిలాషులయి, భి + త్సందేహి యంచాశతో,
జని, చేపాదిన, వా + యోగ్యతల నెం + చనబోక, నన్నేగదా
ఘనుని కేసిరిలును నెది, పలు పో + కల్ బోవంగా నుండురా
ధనగర్వింబుల, గన్గొనక, ననం + తా! చంద్ర॥ 17

మ॥ ధనభాగ్యబుంబుగల్గె గొండలును, వి + త్యాధిక్యతన్ గొండలున్
ఘనశౌర్యోన్మేషచేతగొండలును, ప్ర + జ్ఞాప్రాధిమ్య గొండలున్
తనమూర్తికల్గె గొండలకాక, తల్లిబుబ్బలై నాటివా
రిని బాటింపగజూడకంశ్య, ననం + తీ! చంద్ర॥ 18

మ॥ భువి నెట్లో లభియింపఁ జెల్లెము, ప + పూర్ణాధికారింబు, సా
భవమై నట్లు, వారి శక్తిచేత, భావించుచున్ మీది తా
మవివేకంబున నాటివారిలక, వా + యాసాబుం గల్గించు మా
నవకోటిన్ బరికింప, వింతయగు, న + న్నా! చంద్ర॥ 19

మ॥ తలఁపన్ దాటిని నెక్కువాని తలపైఁ + దన్నన్ సమగ్రా శాకం
డిలపైనుండఁకి న్నా, నుమ్మార్చింబును, నెం + గేలిన్ వివారింపకే
తలకుఁమించెడు శక్తివారమున మా + త్సర్మంబుచేమతతకే
మెలఁగన్ జూచెడు, కేమిగతి, న్నా + మీ! చంద్ర॥ 20

మ॥ తలఁచుంజాలక నీ, మహిమలన్ + భ్యానింప కేవేళల
వెలిగినుండెడు, నాథములు, భా + పీఠా శుభోపేత వృ
ద్ధుల, కంక్షలు, గొండలదరుగా + త్వార భీష్మాధిక
జ్వలన్, భూమి, భూమి రకము దే + వా! చంద్ర॥ 21

మ॥ క్షణమెంతో భవదీయో ననుము స్మరిం + చన్ లేని వాచాత్మలక
గనకుండన్ సతతంబు నిఁ న్నెద + క్క, వేటుగాధావళి
విసకుండన్ నిరు దూని, నాథుల + వీక్షింపకే త్వత్పదా
ర్చనఁ గావించెడు దానిజూచు మును + శ! చంద్ర॥ 22

శా॥ ఏమాపంబు విశేష సౌఖ్యకరమో? యెద్దానికంటె శుభం
జౌ రూఢాకృతిలేదో? యేది సత్యో? దృఢస్థానోదారమో?
యేమాపు గనగా, మునుల్ నలఁతురో? యిష్టార్థముల్ దీట నా
కాయాపంబును జూపుమా? దయ, నమే ధా! చంద్ర॥ 23

శా॥ ఆరాధ్యుడవు; పుణ్యశీలుడవు నిత్యానంద నిష్కామ ని
వైరాగ్యుడవు, వాచియున్నవగుట బల్యము సద్భక్తి ని
న్నారాధిపుచునుండఁ గూర్చుమతి నా ధారము జూపుచు
జేరఁదీయనదేల? ఇతి చలమా? శ్రీ చంద్ర॥ 24

మ॥ ఆమిప్రల్ పూచి ఫలించి, కాలగతి వ్యర్థంబై ధర్మ గూలు, న
ల్లరయంగఁ దనువెల్ల భాగ్యముల న వ్యానందము జెందుచు
న్న; రహి భాయుఁడటాలున, సుఖములెన్నంబొక, నాకటియ
సర జేహంబు, తరించు దారి జెపుమా? శ్రీ చంద్ర॥ 25

మ॥ నరభక్తానుభవజంగ గారుడము, విశ్వస్తుత్యము, సర్వసం
భరితామోద హితప్రచార నిజ సాధాగ్యప్రపూర్ణంబు శ్రీ
గిరికన్యా హృదయాబ్జరంజనము, నాక్షీభూత నిర్మోహసుం
దరమా రూపము నే భజించెదను దాతా! చంద్ర॥ 26

మ॥ ఘనకామాంధరే బాపు సంజనము, యోగక్షానసంసిద్ధ సా
వన కైవల్య సుసాధనంబు బహుచాపవాత బాహుళ్య సం
జనితోగ్రీష్టలనాతిభక్షిత జగత్సౌజన్యవైకృతావధం
బన “బంచాక్షరి” నామకౌషధము సుమా! చంద్ర॥ 27

మ॥ కన లోతంతనరా కగాధమగుచు ధాన్వింతు సంసార వా
ర్ధిని నిర్భీతిగఁ చాటవెంచి, కడకు ధీరత్వము బాసి నాఁ
డను; పాపాత్ముడనంచు గ్రోథమున వీడంబొక నాకున్న యా
ర్ధిని బాపంగను మొక్కుచుంటిని గపఁదీ! చంద్ర॥ 28

కా॥ వైరంజేటికటంటి, హెచ్చుఫలముల్ ♦ వాంఛింపలేదంటి, నా
నేరంబుల్ భరియించుమంటి, నెపుడు ♦ నీవాడనేసంటి, న
తాదృణ్యంబునుబూనుమంటి; హితము ♦ గావింపరమ్మంటి; నా
భారంబీవె యటంటి, బోచుట కనం ♦ తా! చంద్ర॥ 29

కా॥ అమ్మాయించును బిల్వుపుత్తులు విడే ♦ హస్తాప్తియున్ జెందగా
సమ్మాయించును బిల్వ, దత్తునిగ, న. ♦ స్వత్యంతమున్ బెంప, నే
సమ్మాయించును బిల్వలేదెపుడు నా ♦ సాత్కుండనుంగాన; నా
కమ్మాయించును బిల్వ వాకిడమ; చా ♦ తా! చంద్ర॥ 30

కా॥ చాలంగా భజియుతుమేమెపుడు, నీ ♦ చారిత్రముల్ సర్వదా
నాలింపగను కోరుచుంటిని, మదీ ♦ యపారనల్, కోటగో
పాలాభిఖ్య తనూజ, “వేంకటవరాం ♦ బన్,” పత్నిగాగొంటి; వే
నాలింపన్ దను, మమ్ము నిర్వరను, జే ♦ వా! చంద్ర॥ 31

మ॥ హర! శంభో! శివ! పార్వతీశ! సిరివా ♦ సా! యంచుఁ దామధులై
దరికినేరెదలంచు భక్తులిడు చా ♦ ధర్ తప్పకోనొచ్చి; దు
ర్భర భూతాధ్య! శ్మశానవాటికల జే ♦ రంజూతువేగాని నీ
వరయంజాలపు, వాడు వెంటబడు టా ♦ ర్యా! చంద్ర॥ 32

మ॥ ధర సృష్టింప నొకండు బెంపనొక డం ♦ తక జంప వేనొక్కడ
సరణిన్ వింటినిగాని నిర్మలమతిన్ ♦ సత్యంబుదర్శింప, నే
ర్పరివై సర్వము నామధేదముల జ ♦ ర్పంజూచు సిద్ధాంత మే
నఱుంగంగల్గితి నిప్పు పంతయగు ప్వా ♦ మీ! చంద్ర॥ 33

మ॥ ధరపై నొక్కని భోగభాగ్యయుతుఁగా ♦ దౌర్భాగ్యుఁగానొక్కనిన్
మఱి సన్మార్గునిగాఁగ నొక్కరుని దు ♦ ర్మార్గుఁడుగా నొక్కనిన్
బారి పుట్టింపఁగనేల, తండ్రికి సమా ♦ నుల్ గాదాకో బిడ్డలం
దఱు; నీవర్తన, పక్షపాతమనఁబో ♦ చా! చంద్ర॥ 34

మ॥ తిరుగన్ బొర్లగ వేదముల్ జదివినన్ + దేశాధి దేశంబులే
సరివిన్ దాన మొసంగినన్ శతస్థవా + గ్రంథుకమఘంబుల్ మనో
ధరితంజానటు లాచరించినను నీ + పాపందే గా లేనిచో
సీర సంసిద్ధిని బొందనేరడుగదా; + శ్రీ చంద్ర॥ 35

మ॥ మఱవన్ బోక యహింసయే పరమ ధ + ర్మంబంచు జీవాళి కె
వ్వరికె హింసయొనర్పబోక హితమొ + ప్పు మేలుగావించుచున్
దివిగన్ నేర్చినవాడె ముక్తి పరుడు + ద్వేషించి వేదండు సం
సారణంబున్ సలుపుగ నేల భవభం + గా! చంద్ర॥ 36

క॥ అంగ నేర్చునె మృత్యువెవ్వరికి శు + ద్ధాంతంబులందుండిన
దాంగ నేర్చునె శాపకృత్యములు గు + ప్తంజానటుల్ సల్పినన్
సాంగ నేర్చునె శాపకర్మకుల వా + చా డంబరంబుల్ సదా
రాగ ద్వేష వివర్జితా! పగవమా + రా! చంద్ర॥ 37

క॥ దక్షిణంబింపుగ యాగమున్ సలుపుమున్ + దాతృయనిగిల్చికే
కక్షంబూనంగ నామె చేమమెయి నేఁగన్, వాడు దూఱంగఁ బ్ర
త్యక్షంబందునె వాని మృత్యుకను గో + యన్ ఘోరమా, వీరభ
దా! యువాకృతిఁ దాల్చి పొల్పితివిగా + తా! చంద్ర॥ 38

క॥ ఆదిగ సృష్టికే గారింబుండెవడు బ్ర + హ్మాండస్థ లోకంబులన్
వేదాంగంబుల వేదమూలముల, నే + వేద్యుండు గల్పించె, నా
పై దేదీప్యత వెల్గునెద్ది? ధరకే + పాజ్ఞుండు మూలంబొ యా
యాథార్థ్యంబగు, మూర్తి నీవెగద! యా + ర్యా! చంద్ర॥ 39

క॥ ఓ రాజవదళాయతాక్ష! వరదా! + యో నిర్వికారప్రభో
యో రాజన్యనిభూషితాంఘ్రియుగళా, + యో దీనమందార, యో
శ్రీరామప్రియనామ సారగుణ, యో + శృంగార గానప్రియా
గోరీనాయకయంచుఁ బిల్వేద శుభాం + గా! చంద్ర॥ 40

మ॥ శివ! శంభో! గిరిజాపతీ! శుభద! దా + ఊర్జైక భావాన్వితా!
భవ! గంగాధర! శూలపాణి! హర! సా + భాగ్యప్రదా! శంకరా!
భవభాంగా! భవదంఘ్రిలన్ గోలుతు నీ + దాసానదాసుండ నా
భవబంధంబులఁ ద్రొంపుమా త్వరగ, దే + నా! చంద్ర॥ 41

మ॥ అల నీ నీలగళంబు సర్వవరహః + రాంచన్నహదత్త ము
జ్వల వైశ్వానర ఘోర హేతిచయ రా + జన్నేత్రమున్ జూచి భీ
తిల; సుసార దవానలప్రధిత దీ + ప్రింజూచి భీతిలెదన్
గలతన్ బెట్టక నా భయంబుడుపు వే + గన్ చంద్ర॥ 42

మ॥ పరగఠ్ బాధునిపై; శశాంకునిపయిన్, + భల్లాలుపైఁ గీలిపై
సిరియాల్ భూపతిపై; నుమా జనకుపై + శ్రీ గౌరిపై గంగపైఁ
బరమానందముతోడఁ జూపిన దయా + భావంబుతోఁ గొంత పా
మరుండన్ నాపయిఁ జూప వేడెద మహా + త్యా! చంద్ర॥ 43

మ॥ పడియుండన్ బెనుకొండగాక యొకకొం + పా; నీకిలన్ లేచుగా
మెడకుఁ దాల్చుగఁ బాముగాక మరిసా + మ్మేలేద; యత్సాహివై
గడుపఁ ఘోర శ్మశానవాటికయె ద + క్కన్ భూములే లేవ; యె
క్కడి యానందము నీకు నిల్లు దిరుగం + గా! చంద్ర॥ 44

మ॥ క్రీనుతో దుర్బలములే, విశేషముగ లో + కంబంబు న్యాపించి స
క్రీనుమద్యైత మతప్రచార మిల ది + గ్గఠ్ శంకరాచార్య వే
షమతో భాతీనిబుట్టి పద్మాతములతో + శాపించి యామీద భ
గ్న మతోద్ధారణ సేయలేద భవభం + గా! చంద్ర॥ 45

మ॥ సిరులిమ్మంటిన భూమినాయకునిగా + జేయంగ రమ్మంటినా
కరులంగోరితినా; హయంబులను వే + గం దెచ్చి యమ్మంటినా
సరసాగ్రేసర; యేల యోచనలు యే + చరితంబుగానైన నీ
చరణాబ్జంబులఁ జేర్చు చాలును గిరి + శా! చంద్ర॥ 46

శా॥ ఔరా! నీదయ రాదుగా; సదయ ని + స్మరించుచున్నాడగా
భారంబాయెన నన్నుఁ బోచుటకు; నీ + భక్తుండఁ గాకుంటినా
ఔరా! దయఁజూడ నర్హుడను గా + నా? ఈ పరాకేలరా
రారా; నీధత మానురా; శుభవిచా + రా! చంద్ర॥ 47

మ॥ మరియాదన్ దలపోసిన్ దగిన స + న్మానంబు లేదాయెగా
సరసత్వంబు దలంచిన గగణ నీ + సంభ్రాంత కాదాయెగా
పరువు జూచిన లాభముండదిక నా + ప్రజ్ఞాధురీణత్వ మీ
నెఱుంగఁజాలుదువే వదిలవ బనిలే + దే; చంద్ర॥ 48

మ॥ అర రే పాటలఁ జింతకాయ లిల నె + దైన వడి రాలునా
కటకుంగత్తుల రాలదెబ్బలను గా + క నిన్ను నే భక్తి త
స్మరణ వేడిన లాభ మేమియును నో + ప లేద యిట్లు ని
ష్ఠురముల్ బల్కెద నేమిచేసినను దా + సుక; చంద్ర॥ 49

మ॥ మరియాదన్ గనినెట్టి భక్తి మెయి నీ + మంబొప్పుఁ బూజించినన్
బరమానందముతోడ నీరుపద నే + వల్ జేసిన్ నిత్యమున్
సరకుంజేయకనుండు నీరు కుటిలా + చారంబు నే మెత్తునా
సరివే ముచికినుంచియుండ దెప్పు డీ + శా! చంద్ర॥ 50

శా॥ నే నాలింపనటంచు నొచకు సుమీ + నీగుట్టు నీచుట్టు; నా
తోనా బింకములాడఁ జూచుటయు నం + తున్ బొంతులేకుండఁగా
గానీ చూతును నీవు గెల్పెదవా? గా + క న్నేను నిన్గెల్తున్
కానన్వచ్చు; నిమేషముండు ధివధం + గా! చంద్ర॥ 51

మ॥ తనువున్ ఏడగఁ దండ్రి గుండగముచే + దాక్షాయణీదేవి, నీ
వనురాగంబున నా సతీమణిని బా + యన్ లేక జన్మాతరం
బున నేనిన్; జతగూడు వాంఛను దపం + బున్ జేయవే యట్లగా
యని నీమోచవు, లోకులందఱును నా + ర్యా! చంద్ర॥ 52

శ్రీమత్పుష్పగిరి చంద్రమాలిక్యం శతకము.

మ॥ అనురాగంబునఁ బిల్చి పిల్లనిడి యా ధి తానందమున్ గూర్చు ద
తుని సంబంధము నెంచకుండ నుడి నీ ధి సున్ బూని యవ్వనిఁ జం
పిన నీ మూర్తముఁజూడఁ ఘోరముగఁగా ధి విశ్వాసరాహిత్య పం
చన చిత్తుండవికెల్లతైనఁ దగు దీ ధి శా! చంద్ర॥ 53

మ॥ అరశే స్వల్పపుబ్ధి కానియెడ నీ ధి వా వేశ్య పెన్పుంటిలో
సరసంజాననుచుఁ బిచ్చించెదవె? ఆ ధి చంటిశ్వరాభిఖ్య నిం
పరయన్ దాల్తువె; యిట్టి పిచ్చితన మొ ధి డైన్ మును వింటిమీ
సరినీకయ్యది చెల్లెఁగాక జగదీ ధి శా! చంద్ర॥ 54

మ॥ మును భస్మసురుఁ డిహసంగిన వరం ధి బుర్ దాఁ బరీక్షించు నూ
హను నీ చింతకు చచ్చినప్పుడెటు లా ధి హాకారముల్ బెట్టు చా
ర్చిని బర్వోత్తొ; యెల్ల వానిలకు నీ ధి త్ల యుండునెంచక్కటా
గనలేకుంటివిగాదె; యంతటి పరా ధి కా! చంద్ర॥ 55

మ॥ అరయన్ ఘోరపిశాచ సంఘములె గా ధి దా! ఎల్లకాటన్ సదా
దిరుగఁజూచుట ఆ పిశాచముల కె ధి దే మండునా జాలి ని
చరితంబట్టిదెగాన జాలిపను నా ధి చారాబు నీకుండదం
చెటుంగఁ బాలక మోసవోతి భరమా ధి యె చంద్ర॥ 56

మ॥ అరయన్ వేణుక సాత్యమేల ఘనమో ధి హంధుండ నీవెటకున్
శిరమగ దొక్క సఖిలలామ నిడుచున్ ధి సిగ్గెమిలేకుండఁగా
నటదేహంబు మఱొక్క కాలె కిడుశు ధి యాదృశ్యమయ్యె నిరం
తర మోహంధుల నమ్మరాదనఁగి వా ధి దా! చంద్ర॥ 57

మ॥ అకటా నీఁడైన నాయెడల నే ధి య్యంబించి రాకున్నచో
సకలానంద పిలాసమూర్తి వరుటల్ ధి సత్యంబుగాదంచు నే
బ్రకటింతుఁ జగమంచు నన్న నెడల లా ధి భంబుండవామీఁది దా
చక; మున్నుండుగఁ బెప్పుమంటిని హేమ ధి శా! చంద్ర॥ 58

మ॥ ఎటుగన్ జాలక పుణ్యపాపముల నా ధి యిష్టానుసారంబుగా
దురహంకారత వాగునుంటి నతిగా ధి హృంధ నేనైతి నా
పరుషోక్తుల్ దలపోయకుండ దళు నా ధి వైరుండుమా; పుత్రుని
బెరిమన్ జూచెడు దండికితి సుగుణా ధి! చంద్ర॥ 59

మ॥ సినుదూషింపగ నేల కిర్మల మొ ధి తే బట్టి శాధించుటన్
నను రక్షింపఁ దలంపవైతివిటు ల ధి న్నా! కానిహా; నాపయ్య
గవరక జెదపు నేనెఱుంగుచునుగా ధి కర్మానుసారంబుగా
జనుగా బుద్ధయు నేర్పక జగదీ ధి! శా! చంద్ర॥ 60

మ॥ నిను సద్భక్తి సదా స్మరించుచును ని ధి న్నే నమ్మి నాతండిగా
జను నాకెంతయు నిన్ను దూఱుతలవే ధి చందాన కేకెత్తుటన్
గన నా కిర్మల బు చేతనె సుమీ ధి గాకున్న బల్లెత్తుమా
టనఁగాఁ జాలును నే తలంపవొకొ యా ధి! శా! చంద్ర॥ 61

73

మ॥ నిను దూషించిన పాపినేగుట మ ధి న్నింపంగ ని వాత్సల్యం
గనలేకుండుట నైజమేయగును లో ధి కుబంధ నెందేనిది
ట్టి న దీపించుట లుండబో దయినఁ దా ధి క్షి వానిఁబాటించి మా
చనఁ గావించుట గూడవండ్ల గదఁ ఈ ధి! శా! చంద్ర॥ 62

మ॥ తనయుం డాగ్రహశీలుడై తొలుతయు ధి క్రా యుక్తముల్ వీడి నం
చన కార్యంబు లొనర్చి యీపయిని ప ధి శ్చత్రాపము క జెందిన్
ఘనులొ దండ్రిలు నైఁపబోక మది దీ ధి ర్శ్చకోఘలై కిన్న, వా
నిని బోనాడును కే? యటంచ హితమా ధి! శా! చంద్ర॥ 63

మ॥ అనుఘాలంబుగఁబెట్టువాఁడు తనవాఁ ధి ప్రయుగడువోఁ బంక్తిలోఁ
దినువాఁ డెచ్చటఁ గూగుచున్న ఫలసి ధి దిం బొందుసుమ్మన్న మా
టను దాసేప్పిత దాతపోచుఁ బ్రతిచో ధి టన్నిండి నెల్లొద భో
క్తును నానుండెనె లోపమోదయన దా ధి! తా! చంద్ర॥ 64

మ॥ ఇరువుర జూడఁగ వెండికొండయను జే ♦ లేగాని నీవెప్పుడున్
దిరుగఁ జూచుట వల్లకాటనుగదా ♦ దీనుండవైనట్టు లా
వరుసన్ జూచినఁ దప్ప నేరదిలపైఁ ♦ బ్రార్థన కర్మంబనే
చరితార్థంబు యథార్థమయ్యెఁ బరమే ♦ శా! చంద్ర॥ 65

మ॥ ధనమం డర్పిల్లెఁగూర్చుమిత్రుఁడయినన్ ♦ నౌర్యాగ్యచందంబుగా
నవయం బొక్క కపాలమందుఁగద నీ ♦ వర్తింపఁగాఁజూతు వం
దున స్పష్టంబగుమండఁగాదె ఘనమి ♦ శ్రుల్ గల్గినన్ బ్రాప్తికె
దున వ్యాఘాతము గల్గఁబోద నెడు నీ ♦ తుల్ చంద్ర॥ 66

శా॥ నీర శ్రేష్ఠ! అవామయా! శుభకరా! ♦ విశ్వప్రకాశాత్మకా!
పాగావారి గభీర! పుణ్యచరితా! ♦ పాపాఘ విచ్ఛేదనా!
నాతి మానసచోర! భక్తవరదా! ♦ గంగామనోనాయకా!
కారుణ్యకర! భోగిభూషణ! శుభాం ♦ గా! చంద్ర॥ 67

మ॥ ఓ కారుణ్యదయాంబుధి; హరిసఖా; ♦ ఓ దీనసంరక్షకా
ఓ కాలాంతక; ఓ జగత్ప్రయగూహ; ♦ ఓ నిర్వికారవర్ధనా;
ఓ కాత్యాయనినాథ; దేవనుత శం ♦ భో! నన్ను రక్షింపఁగా
నీకన్నన్ మఱి దిక్కులేదెచటఁ దం ♦ శ్రీ! చంద్ర॥ 68

మ॥ అనఘా నామొఱ నీ చెవింబడుట తే ♦ దా? దాని నారణ్య రో
దనముఁ జేయఁదలంచినావొ; చెవి చెం ♦ తుజేరెనేనాగు లిం
త నిరాశఁ గలిగింపఁ జూతువె సుహృత్ ♦ ద్భానంబు లేదాయెనా
ఘనమా పీఠిని జూపలేకను పరా ♦ కా; చంద్ర॥ 69

మ॥ కన నీవాహన మెద్దు; నీ సతిది వ్యా ♦ ఘంజాట నవ్వాని కొ
ప్పిన నైజాంతర మత్పరంబునన యే ♦ వేళఁ పిరోధించునో
యను భ్రాంతిఁ గనిపెట్టి యుండుటను దా ♦ నాభీష్టములేదీర్పు కా
ర్య నిరూఢిన్ మఱిపొందినావ; గుణ ధు ♦ ర్యా! చంద్ర॥ 70

మ॥ శివపంచాక్షరి ఘోరపాతకములఁ ♦ జెందాడుటఁ జేసి; నే
శివ; శంభో; గిరిజాపతీ: హరహరా ♦ శ్రీపుష్పశైలేశ్వరా
భవబంధాః యని పిల్పుచుండెదను లో ♦ పంజెందు రాకుండగా
వసె; రావే; కృపజూడవే; శుభము లీ ♦ వా? చంద్ర॥ 71

మ॥ తలదండ్రాదులె గ్రూరులౌను విషముం ♦ ద్రావింపఁగాఁ ద్రాగు బి
డ్డలనుంజూచియుఁ గూడదంచుఁ బరుల ♦ ప్రిభాతురే ధాతీలోఁ
గలుపంబూనియు నీవెనాపయినటుల్ ♦ సౌర్యంబుజూపించుచోఁ
గలదే? నాకు శిరస్యమెందును; శుభం ♦ నా! చంద్ర॥ 72

శా॥ కానుకోశ మదాసులగులువ లో ♦ పంజెందు దీక్షాగతిఁ
శ్రీచంద్రివ్య శుభాంశోయగ్నిముల సం ♦ శేపించుచో నీతి, నీ
వే మోక్షంబిడుచుండగా భయమింకే ♦ దీ; నాకు! నేనేటికో
స్వామీ! యన్మలఁ గోరఁగావలెదురా ♦ శే, చంద్ర॥ 73

మ॥ నిరతంబేదియె చెప్పుగాని వ్యక్తచే ♦ వింశించి నాచిత్తమున్
దయ్యాకుంటివి స్వప్నకాలమునున్ ♦ ధానింపఁగానాకు నా
కలకే జేయుట, నీవిలాసము లా? నా ♦ కర్మలభా? యేవైన నీ
మరుగుండేటి బోవఁదప్పును మహా ♦ తా! చంద్ర॥ 74

మ॥ ఎఱుంగంజాలకి యెట్టిపాముగిలదో ♦ యేపుట్టోనన్న విం
త రకాస్యాబున మూఁగులొడుఁ బరనిం ♦ దన్ శేయుచున్ సర్వదా
తిరుగన్ జూచెడి మానవాధముల శ ♦ క్తిన్ జూడగా నల్పమై
స్థిరసాపిద్ధిని బొందవేరనుగదా ♦ శ్రీ చంద్ర॥ 75

మ॥ అరయన్ సజ్జననిద, దుర్వృషయ పా ♦ ఖ్యలుల్ నగంబోచి నే
ర్పరియై యాత్మ నుపస్యసించిన మహా ♦ భద్రంబు సంపిదించే
కుదు, గాఁదే విషయానుషక్తుడయి లో ♦ కుల్ మెచ్చ జూడెంబు ల
కృరమైదెంచిన మక్తి నొందునొకా? భ ♦ తా! చంద్ర॥ 76

మ॥ పరగళ భక్త జనప్రియమ్ము లొనగూఁ ధ్వంజాలు కాకుణ్య సం
భరితాత్ముండవు, నీవుగాన; హితము + పున్ భక్తి సేవింప ని
ష్ఠురభావంబున నేలగన్గొనెద నీ + సుంబూని నామీఁద నిం
త రసాభాసమునర్పఁగాఁ నగునె? తా! + తా! చంద్ర॥ 77

మ॥ నరకంబొక్కటి యున్నదంచువిని లో + నన్ జంతుచున్నాఁడ నీ
వలకామాట నెఱుంగకేమొరటునై + వాపంబులెన్నెన్నో దు
ర్భరముల్ జేసితి నేఁడు నేఁగొలుతు నీ + వాదాంబుజద్వంద్వవీ
నరయంబొక గఠంబు సాయపడు మ + య్యా! చంద్ర॥ 78

మ॥ భవబంధార్తిశమాభ్య మంత్రీ మఃప + వ్యర్థాదికాభీల కా
త్యవ నిర్మాలన రాజమంత్రీ; మతివే + దాంతోక్త సఁపూర్ణ వై
భవ మంత్రీమ్ము; దురాశచే బాడము తా + పంబార్పునుత్రంబిలక
“శివపంచాక్షరి” నీజమంత్రీమ; గదా! + శ్రీచంద్ర॥ 79

మ॥ ఎఱుకన్ బాసి విశేష వాపముల నే + నేహృద్దుఁగావించి, పం
కర బుద్ధి జరియించుచుంటి దుడికా + కాలాఁడు నాకెట్టి దు
ర్భర కష్టంబుల గూర్చునో యనుచు నీ + పాలెతి; రక్షింప, న
వ్వరుఁగారంచుఁ బరాకుఁజేయకుము దే + నా! చంద్ర॥ 80

మ॥ వరత్నస్థాపరతంత్రీమై; చపలమై + భాసిల్లు నీదేహమూ
బురవీధిన్ జరియించుచుండ, నట పా + పుల్ లోకవిద్యోహుల
ర్గురుచోరు నడయాడుచుండు; రెపుఁడా + కూరాత్ములందుంచి నీ
మరుగు జొచ్చు విభంబుఁజూపు: పరమా + త్యా! చంద్ర॥ 81

కా॥ కామకోరికమదాది దుష్టవినుతుల్ + కాలూస నాథారమా
కౌమారంబున; నీషణశ్రీయములున్ + గాయంబుబాధించుటన్
సామాన్యుల్ భవదీయదాస్య; మకటా + సల్పంగలేరెప్పిధిన్
సామీ? ముక్తికిదారియేడి? పరమే + శా! చంద్ర॥ 82

మ॥ మరీ వార్ధక్యము సర్వకార్యములకుఁగూడఁగూర్చి వరోధముగాఁ
భరమై శక్తి నడంచినయిటు; నయోఁగ బాల్కాలికంబేర్పడఁ
సరిపంజాగతిఁ దోఁపకుండుటను నీ యర్థము నీదుదాహరణము, నా
వ్యయం గావింపఁగలేదు; నిక్కముగ; శా! చంద్ర॥ 83

మ॥ కనుచో నిక్కము బాల్యయావస్థముఁగూడఁగూర్చి వార్ధక్యముల
మనుజులకిది మాయచుట్టములుగాఁగూర్చి వార్ధక్యభావములతో
ననయంబు జనుచుంటు; నేర్పునను నీ యర్థము నీదుదాహరణము, నా
వ్యయిన్ శక్యము? నివచనంబు? ఘనభా! చంద్ర॥ 84

మ॥ స్థిరచిత్తంబున నొక్కచోటికి వడిగఁగూర్చి వార్ధక్యమునాహించు తో
నా, సంకల్పవిహీన చిత్తమునాహించు వా! వన్జాయ చందంబుగా
సరిపామోదక మోక్షసాధనక్రియాఁగూర్చి నావంతుడైయుండు; నా
వ్యయి; కేలాటి గుహానాథుడవుగ; దే! చంద్ర॥ 85

మ॥ అరయంగా వివముగఁగూర్చి పని దే! హంబేచెయ్యగాని;
స్థిర మున్నోహ మున్నోహమును నేనా! సంజా వివంబానుచో
జెనుచున్ గాదె; నవాసంజన్మముల; నా! జీవాత్మనిం గాన నా
వని; శా! వాంఛలఁ జేరనీయకు, మనం! కా! చంద్ర॥ 86

మ॥ ఎటుగఁగూర్చిన నీ చింతనముల; నా! శ్రీకృష్ణాదిపద్యముల
బరపూర్ణాత్మకులొచ్చు సంతసము; నా! వనబోకి సౌఖ్యంబులన్
దురపిల్లంగనుబోకఁ గప్పడశఁగం! దుర్బూర్ణవైరాగ్య స
ద్గతిమగ్నబూనెద; రట్టి సిద్ధి; నిడరా! చంద్ర॥ 87

మ॥ నినుఁబూజింపఁగ నిన్నుఁజూడఁగను, నీ యర్థము భావము వ
ర్ణనసేయంగను, గేశవాదులకు నా! నా! జేతగాదన్న, నా
కనువానే? కుజనుండ, ఘోరదురహం! కానుండ నై యుండు గా
దనఁగాఁబోక; భరింపఁ దప్ప దనఁగా! లా! చంద్ర॥ 88

మ॥ తరుణీ పుత్రీ హితాది బాంధవ బృహః ధార్మరంబుచేడసిని, య
నిర దేహేంద్రియ భోగజాలయత వా ధర్మ దాటఁగాయోగ్యమా
తరణిన్ గాననివాని; శల్లెడ భవ తాపదాబ్జ సంసేవనా
స్మరణంబే; శరణంబుగాదె? పరమే ధా! చంద్ర॥ 89

భా॥ పాత్రస్థానము సేయలేను విధిగా ధస్మరంబు బూయంగ నా
చేతన్ గాదు; “పడతురీడపముచే” సిద్ధిగిసన్ లేను. సం
ప్రీతిన్ విప్రజనాళికన్న మును నే బెట్టంగలే, నెట్లు న
న్బాతుక కేతువా? నీకు దాసుడనుడను. శం ధో! చంద్ర॥ 90

మ॥ హర శ్రీ పుష్పగిరికి సన్మణగణా త్మా! పార్వతీవాహ! శం
కర! శంభో! మదనాంతకా! సుభకరా! గౌరీపతి భక్తి చే
కుర, ఈనా “కవితాకుమారికిను” ని కుగ గూర్చుచున్నాడ, స
త్కరుణన్ జూచి తరలపడేయుచున్నా? తా! తా! చంద్ర॥ 91

మ॥ నీ యాధిక్యము నెంచి యుక్తముగ నీ కీయంగఁ గట్టుఁబు లే
దామెన్; చేతను చిల్లగివ్వమున; రా ధాతలబుఁ గావింపకే
వేయూర్లట్టుల నెంచి తృప్తి బ్రతుచున్ ధివాసపాత్రబుగా
నా, యీ, గూర్చి పద్యంత్నములఁ గొ న్నా! చంద్ర॥ 92

మ॥ ధనమం దాశయులేనివారెచట. యా ధార్మ్యంబుగానుండ, రం
దున, నల్లుండ్రకు నెంతగానిడిన. సం తోపంపఁగాబోవ రై
నను, నీయోగ్యత సర్వసమృద్ధముగా నన్ మెచ్చి వాశక్తి వం
చన గావింపక, యిచ్చుదానిగొను మీ ధా! శా! చంద్ర॥ 93

మ॥ అశఘా? నా రచియించు పద్యములు లో కాచారమున్ మానలే
కను గల్పించినవెను, నీకివియు లే క్కా! వాసమే మెడికొం
డను; మిత్రుండు గుభేరుఁడౌటఁ దరు గే డన్ గల్గఁగాబోవ దై
నను, నాముచ్చటకెచ్చుచుంటి ఘను లే న్నన్ చంద్ర॥ 94

మ॥ అనుకూలంబుగ నుండఁబో దితని వి ధి య్యబండు; సుంతెన నీ
వనుమానింపకు, నా యభాగ్యమున దే ధి వా నీకసంతృప్తి దోఁ
చినఁ దోఁపంగనువచ్చుఁగాని సతికిం ధి జత్తంబునీమీఁద ని
లెను, నీ కద్దియగాదె ముఖ్యమరయన్ ధి శ్రీ చంద్ర॥ 95

శా॥ పాపవాతభరంబు నీవొకటి నా ధి పైనుంచి కోపింప, నే
వ్యాపారంబును జేయలేగద! నీ ధి యాజ్ఞతో వృథాబుద్ధి, నా
పాపంబేమిటో నేనెఱుంగనిక స ధి స్వామింహరాకున్న, నా
తాపంబెట్టులడంగు నేదిగతి, త్రా ధి తా! చంద్ర॥ 96

మ॥ ఇక నీకంతమానంగు దాచిన విషం ధి బే పెట్ట నూహించువో
ప్రకటంబాజడలందఁ గల్గునుధి నే ధి ద్రావం గృహంజూపువో
అకటా! నీదయయంతి నీకయిన చా ధి యంజేయరమ్మంటి, నిం
తకు నీపాదముఁ బట్టుకొంటిఁ గద; నా! న్నా! చంద్ర॥ 97

శా॥ పొత్తంబొక్కటి యచ్చువేసి బుధ స ధి మ్రోదంబునొందింపఁగా
జత్తంబుదువఁ గోర్కెయుద్భవితినన్ ధి సిద్ధింపకన్నాళ్ల కా
యత్తంబొందఁగఁ జేసి; తీరచన, నా ధి యత్నంబు సిద్ధించె కిం
చిత్తేనన్ సుదినంబు నేడు; గుణరా ధి శీ! చంద్ర॥ 98

మ॥ కుదుచో హూణశకాది వత్సరములన్ ధి గూర్పంగ నీనాటికొ
పదియున్ దొమ్మిదివందలున్ గడువఁగాఁ ధి బై బెచ్చుగానున్న ము
ప్పదియున్ దొమ్మిది వత్సరంబునకు నొ ధి పున్ గృష్ణవక్షంబునన్
దడియన్ బూర్తియొనర్చితీరచన, త్రా ధి తా! చంద్ర॥ 99

మ॥ వర శ్రీశంకరమంచి వంశజుడ నా ధి పస్తంబసూతుండ, ను
రవర నాతేయసగోత్ర సభవుడ, స ధి రాసరాట్టురస్తుండ, కా
వ్య రసజ్ఞుండను, “రామకృష్ణకవి” నా ధి మాంకుండ, నీపేరిటన్
బరమప్రీతిని జెప్ప నీకృతిని నొ ధి మ్మా! చంద్ర॥ 100